

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

Secretaria-Expt 14811

FABRA
POMPEYO

Catedrático
Firma en un manifiesto de los intelectuales publicado con motivo del discurso pronunciado el 26 de febrero de 1938, por el Dr. Negrín (Ref. Biblioteca Sección 8 nº 82) (Ref. Periódico Comunista "FRENTE ROJO" de 19 de Marzo de 1938, pag. 7, nº 1)

"FRENTE ROJO" núm. 343, página 7ª, 1 de marzo de 1938.
"FRENTE ROJO" nº 347, pag. 8ª, día 23 de Abril 1.938)
(Ref. "MUNDO OBRERO" nº 740, pag. 8ª, día 23-4-38)
(Ref. "EL LIBERAL" nº 20.547, pag. 8ª, día 23-4-37)
(Revista ERRI, pag. 9ª, -Campa 2ª- 10-3-1.937.)

MACHADO
Antonio

Escritor; firma un manifiesto donde expresa su adhesión al gobierno rojo, del periódico comunista "FRENTE ROJO" 1º de Marzo de 1938 pag. 7 nº 1

BOSCH
GIMPERA
Pedro

Arqueólogo, firma un manifiesto de adhesión al Gobierno de la República.-
EL DIA GRAFICO. Nº.6675. 1 de Marzo de 1938.-

POUS Y
J.
PAGES

Escritor; firma un manifiesto donde expresa su adhesión al gobierno rojo, del periódico comunista "FRENTE ROJO" 1º de Marzo de 1938 pag. 7 nº 2

SBERT
JOSE MARIA

Escritor; firma un manifiesto donde expresa su adhesión al gobierno rojo. Del periódico comunista "FRENTE ROJO" 1º de Marzo de 1938 pag. 10 nº 9

LOS INTELLECTUALES ESPAÑOLES

Reiteran pública y solemnemente su adhesión al Gobierno de la República, después de haber oído la voz de advertencia y confianza dirigida a España por el Presidente del Consejo

H EMOIS oído la voz de advertencia y confianza dirigida a España por el presidente del Consejo, en nombre del Gobierno legítimo, que con tanta dignidad ostenta la representación de nuestro país. Hordamente e...
La guerra nos ha endurecido y ha hecho aún más vivo nuestro sentimiento patriótico. Nos sentimos, hoy más que nunca, parte de nuestro pueblo. Y sabemos que no hay sacrificio capaz de devolver al pueblo español en su decisión inquebrantable de ganar la guerra, sirviendo de base, sustento y ayuda al glorioso Ejército Popular. Nos asigna, nos dedicaremos desde hoy con más ahínco al trabajo, seguros de que los demás trabajadores harán lo mismo en las fábricas y en los campos. No puede ser otra la respuesta de nuestro pueblo al llamamiento que acaba de dirigir a todos los españoles el Gobierno legítimo por boca de su presidente. Nosotras prometemos responder a ese llamamiento con toda nuestra energía. Todos unidos para salvar a España, traidora e invadida, pero imperdible y sagrada de su victoria!

T. Navarro Tomás, filólogo; Juan Medavilla, médico; Ignacio Bolívar, naturalista; Antonio Machado, escritor; Pompeyo Fabra, profesor; José Grinos, profesor; Odo de Buen, naturalista; Carlos P. y Sauer, ingeniero; Pedro Corominas, escritor; Julio Álvarez del Vayo, escritor; Antonio Zozaya, escritor; Antonio Trias, arquitecto; Enrique Díaz Canejo, escritor; Juan Díaz del Moral, notario; Ricardo de Quirós, médico; Roberto Contreras, escritor; Luis Calandino, médico; Amós Salvador, médico; J. Pons y Pagés, escritor; Joaquín Xirau, profesor; Cándido Bo-Driela, escritor; J. Pons y Pagés, escritor; Enrique Moles, químico; José Xirau, profesor; Vázquez Díaz, pintor; Agustín Miralles, profesor; José Xirau, profesor; Ángel Ferrán, escritor; Manuel Márquez, Demófilo de Buen, jurista; Santiago Suñer, médico; Corpus Barga, escritor; Manuel Sánchez Arcaas, arquitecto; José María Ota, historiador; Augusto Pi Suñer, médico; A. Folch y Pi, profesor; José Prat, abogado; Margarita Nelken, escritora; Juan María Aguilar, profesor; José Prat, abogado; José Renua, pintor; Alfonso R. Castellón, dibujante; Juan de la Reina, escritor; R. Bergamini, escritor; W. Roca, profesor; José Sánchez Covia, médico; Doctora mon J. Sender, escritor; Ramón Frontera, profesor; Carlos Montilla, ingeniero; Miguel T. Arroyo, médico; José Cuatrecasas, botánico; Adolfo Vázquez Humasqué, ingeniero; Rafael Alberti, escritor; Osorio Tafall, pintor; Barrado, profesor; Deleito Pinaula, historiador; Blanco, filólogo; José Miguel Sacristán, médico; Manuel Ribas Cherif, oftalmólogo; Joaquín Trias, médico; Emilio Mira, profesor; J. M. Bofill, médico; César G. Lombroso, profesor; J. M. Bofill, médico; César G. Lombroso, profesor; Rafael Tasis y Marca, escritor; Domingo feator; Rafael Landa, profesor; César Martí compositor; Antonio Porras, escritor; Santullano, profesor; Jorge Viladomat, escritor; R. Martín, profesor; Juan Honet, profesor; J. Bautista, compositor; María Zambrano, escritora; Gabriel L. Trias; Salas Vía, escritor; Elisa Uriz, maestra; Manuel Altolaguirre, escritor; Emilio G. Nadal, profesor; Gori Carreño, pintor; Emilio G. Nadal, profesor; León Felipe, profesor; Emilia Elías, profesora; León Felipe, profesor; Agustín Iscar, profesor; Luis Alaminos, profesor; Beltrán, escritor; César Falcón, escritor; Juan Dorronsoro, ingeniero; José L. Balamonde, arquitecto; Carlos, escritor; José María Sbert, escritor; Luis Pericot, arqueólogo; Max Aub, escritor; M. Quiroga Pla, escritor; Jesús Martí, arquitecto; Rafael Candel, geólogo; Emilio García Gómez, ar M. Giner Pantoja, profesor; José Navarro, Alc Juan de Mata Carriazo, historiador; Vicente B. Andrés Ovejero, profesor; Le

1 LA PERSECUCIÓ OBSESSIVA DE REPUBLICANS. La Delegación del Estado para la Recuperación de Documentos (DERD) no només analitzava tots els papers que havien requisat d'institucions, entitats i particulars, sinó també els diaris i revistes de la zona republicana. I ho feia per buscar i fitxar els noms de les persones sospitoses de simpatitzar amb la República. De cada nom en feien una fitxa, on constava la informació que després els podia ser útil per perseguir, depurar o empresonar aquella persona. Així s'arribaren a confeccionar 3 milions de fitxes de possibles antifranquistes.

Aquí podem veure com un sol document podia generar un munt de fitxes. Veiem publicat en un diari de l'època, el març del 1938, un manifest de suport al Govern de la República signat per nombrosos intel·lectuals. Doncs bé, a les persones signants se'ls va obrir una fitxa on es feia constar precisament això: que havien donat el seu suport a la República.

Aquesta era una dada que facilitava la repressió per part del règim franquista. Al voltant del manifest veiem algunes de les fitxes que es confeccionaren a partir d'aquest mateix document: les del manresà Jaume Serra i Hunter i altres personalitats com Pompeu Fabra, Pere Bosch Gimpera, Josep M. Sbert, J. Pous i Pagés i Antonio Machado.

UN ARXIU CREAT PER REPRIMIR

Catalans en un arxiu policíac

L'Arxiu de Salamanca es va crear per perseguir i reprimir tots els ciutadans que havien col·laborat o simpatitzat amb la República. Per tant, no es tractava d'un arxiu que recollia, conservava i estudiava la documentació i la posava a l'abast dels investigadors. Ben al contrari, un cop la documentació espoliada arribava a Salamanca, es triava exclusivament la que podia aportar informació "del enemic" per tal de facilitar la repressió contra les persones, institucions i entitats considerades contràries a la dictadura franquista. La resta de la documentació era destruïda. Així, nombrosos tones de documents de la història del nostre país —i que ara farien les delícies dels historiadors i que ens permetrien conèixer molt més el període de la República i la guerra civil— es van destinar a l'obtenció de pasta de paper, matèria primera ben escassa en aquells moments de la postguerra.

Els documents seleccionats eren analitzats amb lupa i els noms de les persones que hi apareixien eren convenientment fitxats. Molts noms els subratllaven amb un llapis de color vermell o blau. Segons l'organisme repressor, les persones subratllades amb color vermell eren "comunistes"; les marcades amb el color blau eren "maçons". De cada persona s'obria una fitxa, que s'ordenava alfabèticament, i es guardava el document com a prova acusatòria. A la fitxa es feia constar els càrrecs, la militància i qualsevol dada d'interès del document. Naturalment, els docu-

ments amb relacions de molts noms (de militants, socis, col·laboradors, simpatitzants...) eren els més útils per fer aquesta macabra tasca repressiva. En aquest sentit, podem parlar d'autèntiques *llistes negres*. De fet, l'obsessió de l'arxiu eren els noms dels possibles antifranquistes. L'arxiu és ple de llistes de noms de polítics, intel·lectuals, mestres, combatents en l'exèrcit republicà, militants de partits, sindicats... molts dels quals persones anònimes, sense significació pública.

Aquesta intensa i sistemàtica activitat policíaca es desenvolupà a Salamanca fins a l'any 1958 i culminà amb l'elaboració de 3.000.000 de fitxes personals. Aquest enorme fitxer va servir per fer informes d'*"antecedentes político-sociales"*, que s'enviaven als tribunals militars, als jutjats de responsabilitats polítiques i als tribunals de depuració de funcionaris. Qualsevol organisme policíac i judicial podia demanar a l'Arxiu de Salamanca si tenien informació sobre tal o tal persona.

Moltes vegades, aquests informes obtinguts a partir de les fitxes de l'Arxiu de Salamanca van ser decisius a l'hora de condemnar penalment i/o laboralment milers i milers de ciutadans de Catalunya i d'arreu de l'Estat espanyol. Tenir el nom marcat amb el llapis de color vermell o amb el de color blau podia arribar a representar anys de presó i, fins i tot, l'execució. En el millor dels casos, era sinònim de problemes per a les persones afectades.

31 SIL·LABES

La nit somria
riu avall de la lluna;
els morts, dins l'ombra,
comprenen les paraules
obscuras dels poemes.

Per a V. G. de F.

Somriu la bella
dama que no deslloja:
ah vers sense ombra—
sense records, sonata—
sense nit, blanc llunat

Que furioses
sento córrer les algues
del nostre amor, quan
vinc a tu per l'oscil·lant
pontet d'una carícia!

Ditó (llimones,
pomes rosades, roses,
sal i papines!)
i es pensaran que passes
entre els jardins i l'ona.

Per a Eugenia

CARLES RIBA

RIBA
Carlos

En la revista Moments de Barcelona; escriu un article
titulat: "31 sil·labes".
Moments, Pag. 13. Dec. 1. N.º. 2. Diciembre 1936.

FITXES I DOCUMENTS D'ALGUNES PERSONALITATS CATALANES

1 UNA POESIA DE CARLES RIBA, FITXADA

Aquesta poesia de Carles Riba, titulada
31 sil·labes—aparentment no gens revolu-
cionària—i publicada a la revista Moments
el desembre del 1936, també va merèixer
una fitxa de la DERD. Un exemple més
de la repressió franquista contra
la cultura catalana.

2 LA FITXA DE MERCÉ RODOREDÀ l'escriptora Mercé Rodoredà té una sola fitxa a l'arxiu. Es confeccionà per la seva partici- pació en un acte organitzat per l'Associació d'Intel·lectuals de la Defensa de la Cultura.

3 LA FITXA DE JOSEP MARIA DE SAGARRA l'escriptor i periodista Josep Maria de Sagarra té també una fitxa. Es confeccionà a partir del document requisat adjunt.

4 LA FITXA D'AVEL·LI ARTÍS GENER Aquesta fitxa de l'escriptor Avel·li Artís Gener s'elaborà a partir d'una documentació de l'exèrcit republicà que caigué en mans franquistes. Hi consta que Tísner era tinent de la 123 brigada mixta de l'exèrcit de l'Est el desembre del 1937.

DISCUSIÓ PER TOTES LES DELEGADES DEL L'INFORME.

MIT
a dos quarts de deu.

RODORÈDA
Marçà

Apareix en programa de la Asociación de Intelectu-
tiales de la Defensa de la Cultura.
P.S. BARCELONA. Carp. 836. Fol. 3/6.

MATÍ
a dos quarts de deu.

LES REIVINDICACIONS ASSOLIDES PER LA DONA
EN LA LLUITA ANTIFRANQUISTA. Informant:
M.ª Lluïsa Algarra, del Col·legi d'Advocats
de Barcelona i Ex Jutge de 1ª Instància.

a) LES INTEL·LECTUALS. Per Mercé Rodoreda i
la Dra. Camp.

d) EL SALARI FEMENI. Per Teresa Palau.
I.- LA DONA EN L'ALLIBERACIÓ DE CATALUNYA, Per
Anna Marià.

II.- EL MEN DESPRES DEL 19 DE JULIOL, Per M.ª Baldo
de Torres, Secretària General del C.E.N.U. i
per la F.E.T.E.

III.- SOLUCIONS AL PROBLEMA DE LA PROSTITUCIÓ, Per
M.ª Teresa Gibert.

Discusió per les Delegades.

AGrupació Professional
DE PERIODISTES
-LACRITA-

El set assignat Josep M. Sagarra
que viu a M.ª Santos Oliver i treballa al diari la
Barceloneta, en la secció reportatge Scapic
amb un sou de 150 el mes, sol·licita el seu ingress a l'Agru-
pació Professional de Periodistes.

Barcelona, 15 d'ajut de 1936.

Josep M. Sagarra

INFORMES

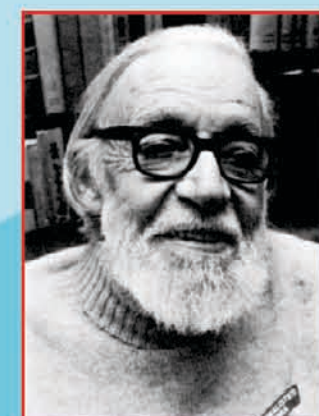
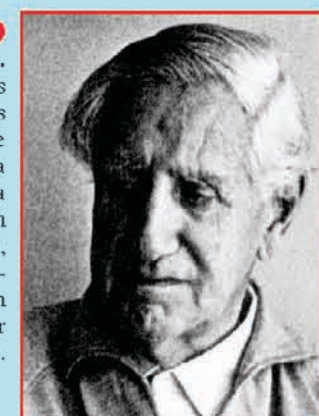
Artís
Artís
Gener

Tinent del Quartel General
y ministro de la 123 Brigada mix-
ta, Ejército del Este. 2ª División

Regimiento de Infantería Aragón núm. 17

Mes de NOVIEMBRE de 1937

Nombre	Clase	Grado	Grado	Grado	Grado
Mayor	D. Manuel Ferrándiz Martínez	1			
Comandante	Francisco Saez Torredal	1			
Comandante	José Pérez Vázquez	1			
Comandante	D. Avelino Artís Gener	1			
Comandante	Emilio Gaudin Castalló	1			
Comandante	Pedro Vicedo Mallada	1			

FITXES DE POLÍTICS I
INTEL·LECTUALS CATALANS.
Alguns de les nombroses fitxes
de polítics i intel·lectuals catalans
que es troben a l'Arxiu de
Salamanca, que corresponen a
Manuel Carrasco i Formiguera
(a dalt a l'esquerra), Joan
Comorera (a dalt a la dreta),
Carles Pi i Sunyer (a baix a l'es-
querra), Pau Romeva, Joan
Cornudella i Joan Oliver
(a baix a la dreta).

Delegación Nacional de Servicios Documentales

EXPEDIENTE PERSONAL

MACIÀ

FRANCISCO

G-A

Legajo núm.

Político-social
el Excmo. Sr. Delegado Nacional-Director General de es-
to organismo
FRANCISCO MACIÀ, tiene en los Archivos de esta Delegación Nacional,
entre la documentación clasificada hasta el día de la fecha, los datos y an-
tecedentes siguientes: Varías cartas, comprendidas entre las fechas 18 de
Agosto de 1.931 y 3 de Septiembre de 1.936, referentes de importancia o inte-
res político y en las que se formulan varias peticiones de reconocimiento por
titular y se tratan asuntos económicos relacionados con las pérdidas agríco-
las y los vitivinícolas catalanes.
(Ref. Legajo 2904. Tom. 40 y 45 Exps. 28 y 111 Folios 1, 40 y 45 a 47.- Car-
petas 244 y 547.- P.S. Madrid).

5 "EXPEDIENTE" SOBRE FRANCESC MACIÀ El President Macià—que havia mort l'any 1933— té un "expediente personal" a l'Arxiu de Salamanca. Fou redactat l'any 1937 i explica el contingut de la documentació que se'n conserva a l'Arxiu.

CARRASCO
FORMIGUERA
Es mencionado en documentación del Gobierno de Burdeos
como hombre de ideas cristianas. Republicano demócrata.
Barcelona. 12-4-38 P.S. Madrid. Reg. 4344 Pol. 2. 2 Exp. 3

PI
Y
SUNYER
Figura como Alcalde de Barcelona, afiliado a E.R.C
Carpeta 1432 folio 448 P.S. Barcelona

CORNUDILLA
JUAN
Del Partido Estat. Catalá. Toma parte en el miting
Pro-Theuermann.
Carp. 137.- Pol. 776 al 783.- 1.ª.- BARCELONA.

COMORERA
JUAN
SOLE
Afiliado al P.S.U.C.-Radio VI-Célula No. 17 Bona
nomia de Barcelona.
Carpeta 248 folio 159 P.S. Barcelona

ROMEVA
Pablo
Miembro de Unión Democrática de Cataluña, es con-
vocado a una reunión que ha de celebrarse en el
Palacio del Parlamento.
Leg. 2850.- Fol. 41.- P.S.-Madrid)

OLIVER
JUAN
Escritor que ha actuado en los micrófonos de la emis-
ra de Radio de la Generalidad de Cataluña. Barcelona.
16-12-37 P.S. Madrid. Reg. 4350 Fol. 48

ESQUEMA DE FUNCIONAMENT DE L'ARXIU POLICÍAC DE SALAMANCA

A continuació podem veure el procés
que seguia la documentació requisada
i el funcionament de l'Arxiu de
Salamanca:

A. CONFISCACIÓ. Membres de la DERD
(Delegación del Estado para la Recupera-
ción de Documentos) requisen tota mena
de documentació i materials d'institu-
cions, partits, sindicats, entitats i particu-
lars, en fan una primera selecció i l'envien
a Salamanca.

B. SELECCIÓ. A Salamanca seleccionen
els documents susceptibles d'aportar
documentació sobre "el enemigo".
Els altres papers els destrueixen.

C. SUBRATLLAR ELS NOMS. Subratllen
amb llapis vermell o blau els noms
de les persones que surten a la majoria
de documents.

D. ELABORACIÓ DE FITXES. De cadascun
dels noms (subratllats o no) n'elaboren
una fitxa, en què posen la informació
del document en què apareixia el nom.
Van arribar a fer 3 milions de fitxes.

E. REDACCIÓ D'INFORMES. A partir de les
consultes que fan els tribunals militars,
els jutjats, el govern civil, etc. sobre
la informació que tenien a Salamanca
de determinades persones,
es redacten multitud d'informes.

F. REPRESSIÓ. Amb aquests informes,
les autoritats policiaques o judicials en
tenien prou per empresonar o condemnar
aquests ciutadans. Molts van pagar amb
tota mena de represàlies el fet que el seu
nom aparegués en algun document—per
insignificant que pogués semblar—de
l'arxiu.

A l'Arxiu de Salamanca hi ha una infinitat de llistes. L'obsessió per les llistes fou una constant dels equips de requisa. Llistes de militants de partits i sindicats, de militars, de mestres, de socis d'entitats, etc. Noms i més noms que passaven a formar part del *"fichero general"*. Aquí veiem una tramesa de la DERD de Barcelona a Salamanca en què s'adjunta una relació de funcionaris de la conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya. És el primer full d'un total de set en què consta la relació de professors de l'Escola de Bibliotecaris, d'Enginyers Industrials, de l'Escola Industrial de Barcelona, etc., amb les seves adreces corresponents; la informació necessària, doncs, per perseguir-los i/o depurar-los.

